

სასჯელის მიზანები სასჯელის ევოლუციის თეორიაში

რატომ ჩადის ადამიანი დანაშაულს? - ეს კითხვა დიდი ხანია არ ასვენებს კაცობრიობას და ამომწურავი პასუხი დღესაც არ არსებობს. ადამიანი დროსა და სივრცეში ვითარდება, აზროვნება ეცვლება. განვითარებასთან ერთად, იგი უფრო მეტის მიღწევას ცდილობს და საკუთარი სტატუსი აღარ აკმაყოფილებს. კაცობრიობასთან ერთად იზრდება დანაშაულებრივი ფანტაზია და იცვლება მისი განხორციელების ხერხები. დანაშაულს, თითქოს, მუტაციის საოცარი უნარი გააჩნია და მის წინააღმდეგ საზოგადოება იბრძვის უხსოვარი დროიდან.

დანაშაულისა და სასჯელის პრობლემა არსებობდა ძველი ცივილიზაციებიდან მოყოლებული. პირველი სისხლის სამართლის კოდექსი შეიქმნა ჯერ კიდევ შუმერების დროს. ასევე ცნობილია ჰამურაბის კოდექსი და თორმეტი ტაბულის კანონი.

სასჯელზე საუბრისას საინტერესოა ის ფაქტი, თუ როგორ აღიქვამდა მას საზოგადოება კაცობრიობის განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე. სასჯელის ცნებამ და მიზნებმა გრანდიოზული ცვლილებები განიცადა, დაწყებული ტალიონის პრინციპის არსებობის დროიდან, ვიდრე ჩვენს ეპოქამდე.

თანამედროვე სისხლის სამართალი მეთვრამეტე საუკუნეში ჩაისახა, როდესაც ევროპულმა ქვეყნებმა მიიღეს ერთმანეთის მსგავსი სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, განსაზღვრეს დანაშაულებრივ ქმედებათა ცნება, ნიშნები, სასჯელის სახეები და მიზნები. მის უზრუნველსაყოფად შექმნეს საპოლიციო სისტემები.

მანამდე თითოეული სახელმწიფო ინდივიდუალურად განსაზღვრავდა სასჯელის მიზნებს, რომელთან დაკავშირებითაც არსებობდა მეცნიერთა განსხვავებული და ზოგჯერ, ურთიერთსაწინააღმდეგო შეხედულებანი. ამ თეორიებმა კაცობრიობის განვითარებისა და პრიორიტეტების შეცვლის შესაბამისად, ევოლუცია განიცადეს და დაამკვიდრეს თანამედროვე სისხლის სამართლებრივ კანონმდებლობაში განმტკიცებული სასჯელის მიზნები.

სასჯელის თეორიაში სასჯელის მიზანთა საკითხი მთავარი საკამათო თემაა. ლიტერატურაში ამ საკითხზე შეხედულებებს ყოფენ ორ ძირითად მიმართულებად. პირველი მიმართულება დანაშაულს წარსულში განიხილავს და სასჯელის ძირითად მიზნად სამართლიანობის აღსადგენად შურისძიებას მიიჩნევს. მეორე მიმართულების თანახმად, სასჯელი მომავალზე უნდა იყოს ორიენტირებული, რადგან მას იწვევს დანაშაული და იგი არის ხელისუფლების მხრიდან შესაბამისი რეაგირება მიმართული მომავალში დანაშაულის თავიდან აცილებისაკენ.

სასჯელის თეორიაში სხვადასხვა კონცეფციები სხვადასხვაგვარად განიხილავს სასჯელის ფუნქციონს. ისინი პირობითად შეიძლება დაიყოს აბსოლუტურ და შეფარდებით თეორიებად. აბსოლუტური თეორიები მთავარ მიზნად თვლიან სამართლიანობის აღდგენას, ხოლო შეფარდებითი თეორიები სასჯელს განიხილავენ, როგორც რეაქციას დანაშაულზე, ანომალურ, ფსიქოფიზიკურ და სოციალურ მოვლენაზე.

აბსოლუტური თეორია ემყარება შურისძიების პრინციპს. ამის ყველაზე ძველი მაგალითია ტალიონის პრინციპი, “თვალი თვალის წილ”, რომელიც სასჯელს განიხილავს, როგორც შურისძიებას და მოითხოვს ჩადენილი ქმედების თანაზომიერი სამაგიეროს გადახდას. ეს პრინციპი გამოხატულია უძველეს კანონებში.

უძველესი ადამიანები თვლიდნენ, რომ დანაშაულის გამოსყიდვა შესაძლებელი იყო ღმერთის წინაშე მონანიებით. დანაშაული აღვიძებდა შეურაცხყოფილი ღმერთის მრისხანებას არა მხოლოდ დამნაშავეს, არამედ მთელი ერის მიმართ. დამნაშავეს დასჯა აუცილებელი იყო ღვთის რისხვის გასაწილებლად. სასჯელის მიზნად ითვლებოდა ღმერთის წინაშე ადამიანის გასამართლება მოცემული მცნებების დარღვევისათვის. იგულისხმება, რომ ღმერთსა და ხალხს შორის ხდებოდა შეთანხმება ცნებათა კოდექსის სახით. დანაშაული ითვლებოდა ამ ცნებათა წინააღმდეგ ამბოხებად (ამით განსხვავდებოდა იგი სამოქალაქო სამართალდარღვევისაგან), მათ შეგნებულ უარყოფად, აბუჩად აგდებად. რაც უფრო მნიშვნელოვანი იყო უარყოფილი მცნება, მით უფრო მძიმედ მიიჩნეოდა დანაშაული. ამიტომ ყველაზე მძიმედ ითვლებოდა ღვთის თაყვანისცემის ცნების უარყოფა. ასევე - ღვთისგან ხელდასმულ, რჩეულ მეფეთა ხელისუფლების წინააღმდეგ ამბოხი. ხალხს სჯეროდა, რომ დაისჯებოდა მთელი ერი, თუ არ დაისჯებოდა დამნაშავე, ამიტომ მზად იყო მსხვერპლად შეეწირა იგი. ამგვარი მსხვერპლშეწირვა, როგორც განწმენდის აქტი, არსებობდა ყველა ერის ისტორიაში.

შუა საუკუნეებში ინკვიზიცია მიზნად ისახავდა დამნაშავეს სულის გადარჩენას. ინკვიზიტორები თავისი მსხვერპლის წამებისას გულწრფელად ფიქრობდნენ, რომ სხეულის გვემით დამნაშავე გამოისყიდდა თავის ბრალს და მისი სული განიწმინდებოდა. რა თქმა უნდა, ეს მოსაზრება საკამათოა, რამეთუ არასრულფასოვან ადამიანს არ ძალუძს იყოს ღვთის აბსოლუტური ნების მაუწყებელი და იგი ვერ განსაზღვრავს სასჯელის ზომასა და ტანჯვის ზღვარს [8].

შურისძიება, როგორც სასჯელის მიზანი, აღწერილია წინა საუკუნეების ფილოსოფოსთა კონცეფციებში. კანტმა შემოიღო მორალური სასჯელის აბსოლუტური თეორია. სასჯელის მიზანი არის აბსოლუტური სამართლიანობის განხორციელება და მისი სხვა რაიმე უტილიტარული მიზნებით გამოყენება დაუშვებელია. დამსჯელი კანონი არის კატეგორიული იმპერატივი. “სჯობს, მოკვდეს ერთი, ვიდრე დაიღუპოს მთელი ერი”. თუ გაქრება სამართლიანობა, ადამიანების არსებობას დედამიწაზე აღარ ექნება ღირებულება [5, 1].

კანტის მოსაზრებით, მორალური იმპერატივი მოითხოვს, რომ ბოროტება ბოროტებით გადაუხადონ. იგი სასჯელის ზომასა და მოცულობას განსაზღვრავს ჩადენილ დანაშაულთან თანასწორობის პრინციპით: ვინმეს გამარცხვას, ან მოკვლისას, შენ მარცვა ან კლავ საკუთარ თავს. დანაშაულის ჩადენა არის ადამიანის ქმედება საკუთარი არსის წინააღმდეგ. საკუთარი არსების წინააღმდეგ ადამიანის მოქმედება დანაშაულებრივი ქმედების სახით გამოიხატება, რაც წარმოადგენს პიროვნების საკუთარ თავთან დაპირისპირების ტრაგიზმს. “დამნაშავე ვერ დაიჩვილებს მისდამი უსამართლო მოპყრობაზე, როდესაც მან საკუთარი ხელით ჩაიდინა დანაშაული” [7, 1].

კანტის შეხედულებით, სამაგიეროს გადახდა ცხოვრებაში ზედმიწევნით ვერ განხორციელდება, ამიტომ სასჯელმა დამნაშავეს უნდა განაცდევინოს ისეთივე ტანჯვა, როგორც მან მიაყენა დაზარალებულს დანაშაულით. არ შეიძლება სიტყვიერი შეურაცხყოფისთვის ჯარიმის დანიშვნა, რადგან ეს ვერ აანაზღაურებს შეურაცხყოფას. მდიდარმა ადამიანმა, შეიძლება, რამდენჯერაც მოესურვება, იმდენჯერ მიაყენოს შეურაცხყოფა სხვას და იხადოს ჯარიმები. ღირსების დამცირებისთვის სასჯელი უნდა იყოს

ღირსების დამცირება. (მაგ. სასამართლოს გადაწყვეტილებით, დამნაშავე იძულებული იქნება, ხელზე აკოცოს დაზარალებულს, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ეს უკანასკნელი დაბალ სოციალურ ფენას მიეკუთვნება). ქურდობისათვის სამართლიანი სამაგიერო იქნება ქონებისა და საარსებო სახსრების ჩამორთმევა. მკვლელობის დროს სამაგიერო შეიძლება იყოს მხოლოდ სიკვდილი, რადგან სიცოცხლის შემცვლელი არ არსებობს, ამიტომ სამართლიანია სასამართლოს განაჩენი - დამნაშავეს სიღვდილით დასჯა. ეს არის აბსოლუტური სამართლიანობის მოთხოვნა, რომელიც საზოგადოების უმაღლესი მიზანია, მაშინაც კი, როცა ეს საზოგადოება ნადგურდება, მისმა უკანასკნელმა წევრმა უნდა გაანადგუროს ციხეში დარჩენილი მკვლელი. თუ კუნძულზე მცხოვრებმა რომელიმე ხალხმა გადაწყვიტა მიატოვოს კუნძული და სხვაგან გადავიდეს საცხოვრებლად, ციხეში კი მკვლელი იმყოფება - იგი ხალხის წასვლამდე სიკვდილით უნდა დაისაჯოს, რათა არავინ გაექცეს სასჯელს [2, 171-172].

კანტი უარყოფითად ეკიდება დამნაშავეთა შეწყალებას, რადგან ეს არის სამართლიანობის განხორციელების კატეგორიული იმპერატივის აბსოლუტური მოთხოვნის შეზღუდვა. შეწყალება მხოლოდ მაშინ შეიძლება დაუშვან, როდესაც დანაშაული ჩადენილია სახელმწიფოს მეთაურთა მიმართ, ისიც მაშინ, თუ ხალხი არ თვლის, რომ დაუსჯელობით საზოგადოებრივ უსაფრთხოებას პრობლემები შეექმნება.

კანტის შურისგების კონცეფცია მიუღებელია, რადგან შეუძლებელია დადგინდეს ზუსტი და არა შეფასებითი თანაფარდობა დანაშაულით მიყენებულ ზიანსა და სასჯელს შორის. გარდა ამისა, სასჯელის მიზანია სამართლიანობის აღდგენა და არა სამაგიეროს გადახდა. სასჯელმა დამნაშავეს ტანჯვა არ უნდა მიაყენოს. მან უნდა გააცნობიეროს და მოინანიოს მის მიერ ჩადენილი ქმედება.

კანტის შურისგების თეორიის ნაკლი ისაა, რომ შეუძლებელია სასჯელში დანაშაულებრივი სიტუაციის ზუსტი რეპროდუქცია და მატერიალური ეკვივალენტის პოვნა დანაშაულით მიყენებული ზიანისათვის. უფრო ზუსტია ჰეგელის დიალექტიკური შურისგების თეორია, რომლის მიხედვით სასჯელის არსი არ მდგომარეობს ტანჯვის მიყენებაში. ამიტომ უწოდა თავის თეორიას ჰეგელმა არა შურისძიება, (Vergeltung) არამედ აღდგენის თეორია (wiederherstellung), რომელიც გამომდინარეობს მისი დანაშაულის შესახებ სწავლებიდან.

ჰეგელის მიხედვით, უსამართლობა არის აბსოლუტური ნების უარყოფა. იგი განვითარებისას სამ სტადიას გადის: პირველი - სამოქალაქო ან განუზრახველი უსამართლობა, როცა არსებობს მხოლოდ ფაქტობრივი დაპირისპირება, რადგან ყოველი დაპირისპირებული მხარე ფიქრობს, რომ სიმართლე მის მხარეზეა. მეორე - მოტყუება, როცა სიცრუის ჩამდენი ინიღბება გარეგანი მორჩილებით, ამ დროს კი არღვევს კანონს. მესამე - სწორედ სისხლის სამართლის დანაშაული, როცა დამნაშავე პირდაპირ წინ აღუდგება კანონს, ობიექტურად და სუბიექტურად არღვევს მას საკუთარი სურვილით [1, 199].

ჰეგელის სწავლების დადებითი მხარე სასჯელის შესახებ არის სასჯელისთვის საჯარო ხასიათის მინიჭება, რომლის მთავარი მიზანია აბსოლუტური სამართლიანობის განხორციელება. დანაშაული სამართლის უარყოფაა, სასჯელმა უნდა უარყოს დანაშაული. ჰეგელი ასხვავებს შურისძიებას და სამაგიეროს სასჯელში: შურისძიება არის ახალი უსამართლობა. დაზარალებული თავად ვერ აცნობიერებს სამაგიეროს საზღვრებს, რასაც მიყვავართ ახალ უსამართლობამდე.

ჰეგელის ფილოსოფიაში გონი ყოვლად ძლიერია, ნება აზროვნების განსაკუთრებული წესია, მამასადამე ნება ინტელექტუა დაყვანილი. ასეთ შემთხვევაში, იძულების ფსიქოლოგიური დასაბუთება შეუძლებელია, რადგან იძულებული შეიძლება იყოს ნება და არა ინტელექტი. ჰეგელი ადამიანის თავისუფლებისა და ღირსების პოსტულატებიდან ამოდის. შეურაცხადებს

არ სჯიან, მაშასადამე ღირსეულმა ადამიანმა თვითონ უნდა მოიფიქროს დასჯა მის მიერ ჩადენილი დანაშაულისთვის. აქედან გამომდინარე, დანაშაულის ჩამდენ პირს უნდა სურდეს სასჯელი, რათა მოიხსნას დანაშაული და ამით კანონის მოთხოვნა აღსრულდეს [1, 200].

ზემოთქმულ აბსოლუტურ თეორიებს საერთო აქვთ ის, რომ ისინი ამართლებენ დასჯას წარსულისათვის, წარსულში ჩადენილი ქმედებისათვის, სასჯელში ხედავენ დანაშაულის შედეგებს, მის ლოგიკურ გაგრძელებას. სასჯელის აღმასრულებელი თითქოს მოქმედებს ავტომატურად, როგორც ღვთის ნების განმახორციელებელი, ან სინდისის ხმა, ანდა გონების აუცილებელი მოთხოვნილება. თვით დანაშაულის ფაქტი განაპირობებს სასჯელის გარდუვალობას. ამ თეორიების დადებითი მხარეა სასჯელით დანაშაულის, ბოროტების აღკვეთის მიზანი. ნაკლია: სამაგიეროს გადახდის მიზანი; ასევე აბსოლუტური სამართლიანობის აბსტრაქტულ ცნებად აღიარება. სამართლიანობა, როგორც სასჯელის მიზანი, არსებობს კონკრეტული დანაშაულისთვის კონკრეტული სასჯელის დანიშვნისას. სასჯელმა არ უნდა დატოვოს უსამართლობის გრძნობა დაზარალებულში (მიუხედავად იმისა, რომ სასჯელით შეუძლებელია პირვანდელ მდგომარეობაში აღდგენა), დამნაშავესა და საზოგადოებაში.

სასჯელთან დაკავშირებთ არსებობს თეორიები, რომლებიც აღიარებენ, რომ იგი ორიენტირებულია მომავალზე, რათა თავიდან იქნეს აცილებული დანაშაული. სასჯელი გაგებულია, როგორც გაფრთხილება. არსებობს ზოგადი და კერძო (სპეციალური) გაფრთხილების თეორიები.

ზოგადი გაფრთხილების კონცეფცია მდგომარეობს იმაში, რომ იძულებით აღიკვეთოს ინდივიდის უკანონო ქმედებანი. ფიზიკურმა ზემოქმედებამ შეიძლება აიძულოს დამნაშავე, უარი თქვას უკანონო აქტის ჩადენაზე, ან აღმოფხვრას უკვე მიყენებული ზიანი. ფიზიკურ იძულებას არ შეუძლია აღკვეთოს უკვე განზრახული დანაშაული, საჭიროა საშუალებები, რომელიც დანაშაულის ბუნებას გაითვალისწინებს. ანსელმ ფოიერბახის ფსიქოლოგიური თეორიის თანახმად, კანონდარღვევის საფუძველში დევს მგრძნობელობა, სასურველი შესაძლებლობების ამოქმედება, დანაშაულებრივი აქტით მიზნის დაკმაყოფილების მოლოდინი. დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად ადამიანმა უნდა იცოდეს, რომ დასახული მიზანი ვერ განხორციელდება სასჯელის გამო. ამისათვის უნდა არსებობდეს მუქარის შემცველი კანონი და მისი გარდუვალად განხორციელების რეალური მექანიზმი. სასჯელში გამოხატული მუქარა წარმოადგენს პოტენციურ დამნაშავეთა ფსიქოლოგიურ იძულებას.

ზოგადი გაფრთხილების თეორია, როგორც ფსიქოლოგიური იძულება, იწვევს წინააღმდეგობას. დაშინება არ არის დანაშაულებრივი ნების შეკავების ერთადერთი მოტივი, თანაც თვითონ დაშინება არ შეიძლება იყოს საყოველთაო. ერთი და იმავე სასჯელის მუქარამ შეიძლება სხვადასხვა მოტივაციური ზეგავლენა მოახდინოს არამხოლოდ სხვადასხვა ადამიანზე, არამედ ერთსა და იმავე ადამიანზე, მისი ცხოვრების სხვადასხვა მომენტებში.

ზოგადი პრევენცია ყველა შემთხვევაში არ ამართლებს და არც ყველა დანაშაულზე მოქმედებს. ერთსა და იმავე დანაშაულს სხვადასხვა ადამიანის წარმოდგენაში განსხვავებული ღირებულებითი შინაარსი შეიძლება გააჩნდეს, შესაბამისად, დანაშაულებრივი ქმედების დასჯის მუქარამ შეიძლება სხვადასხვაგვარი ზემოქმედება მოახდინოს.

თუ კანონით აკრძალული ქმედებანი შეიძლება აღიკვეთოს გარდაუვალი სასჯელის მუქარით, მაშინ ადამიანებზე, რომელნიც მზად არიან ჩაიდინონ თავისი და მათი სოციალური ჯგუფის აზრით ამორალური საქციელი, შეიძლება გავლენა მოახდინოს მხილების მუქარამ, სოციალური სტატუსისა და გარშემომყოფთა პატივისცემის დაკარგვის

შიშმა. როგორც ცნობილია, სასჯელის მუქარა საზოგადოებრივი გმობის გამოხატვის საშუალებაა.

შესაძლოა ყველაზე სასტიკი სასჯელის მუქარამაც კი ვერ შეაჩეროს კანონდამრღვევი. ცნობილია ქურდის სიკვდილით დასჯის მაცქერალ ბრბოში ქურდობის ჩადენის ფაქტებიც. ყველაზე სასტიკი დაშინების დროსაც კი დამნაშავეს რჩება სასჯელისაგან თავის დაღწევის იმედი. ამიტომ კანონშემოქმედი სასჯელის გამკაცრებით უარყოფს მის მთავარ მორალურ პრინციპს და უარყოფს პრევენციის უფრო საიმედო საშუალებებს.

დაშინების თეორია წინააღმდეგობაშია მოსაზრებასთან, რომ ადამიანი არ შეიძლება იყოს მხოლოდ მიზნის მიღწევის საშუალება. დასჯილი დამნაშავე არის სხვების დაშინების საშუალება. ამ შემთხვევაში უპირატესობა ენიჭება საზოგადოების ინტერესებს. ჩეხარე ბეკარიამ ახალი მიდგომა დაამკვიდრა სოციალური დაცვისა და ზოგადი პრევენციის თეორიაში. მან დაიცვა ადამიანისა და საზოგადოების ინტერესებს შორის თანასწორობის პრინციპი. სასჯელის მიზანი არის არა დამნაშავეს ტანჯვა-წამება, არამედ ჩადენილი დანაშაულის დაუმთავრებლად აღიარება. ამ დროს დასჯის მიზანი არის თანამოქალაქეთათვის ზიანის მომტანი ახალი ქმედებებისაგან დაცვა და მომავალში მათი ჩადენის აღკვეთა. დანაშაულსა და სასჯელს შორის უნდა არსებობდეს პროპორციულობა, “სასჯელმა უნდა მოახდინოს რაც შეიძლება ძლიერი შთაბეჭდილება ადამიანის სულზე და რაც შეიძლება ნაკლები მის სხეულზე [3, 105].” ასეთი სასჯელი გათვლილია ინდივიდზე, რომელსაც გააჩნია თავისუფალი ნება და სოციალური პასუხისმგებლობის გრძნობა. მ. ანსელის ახალი სოციალური დაცვა ფორმულირდება შემდეგ პრინციპებში: 1) საზოგადოების დაცვა დანაშაულისაგან და არა დამნაშავესგან; 2) დამნაშავეს საშიშროების განეიტრალება და არა დასჯა; 3) ადამიანის ძირითადი უფლებების პატივისცემა, მისთვის იურიდიული გარანტიების შენარჩუნება, მასში სოციალური პასუხისმგებლობის აღზრდა; 4) დანაშაულის კერძო გარემოებათა შესწავლა [4, 11].

ფრანგული რევოლუციის შემდეგ, ჰუმანიზმის ეპოქაში სისხლის სამართლის პოლიტიკამ ახალი ბიძგი მიიღო შემდგომი განვითარებისათვის, რომელმაც სასჯელის თეორიაში შემდეგი პრიორიტეტები დაამკვიდრა: კანონის უზენაესობა, ინდივიდის თავისუფლების პატივისცემა და სასჯელის საეროობა. უკანასკნელმა პრინციპმა უარყო სასჯელის აბსოლუტური სამართლიანობის განხორციელების მიზანი, რაც ასე დამახასიათებელი იყო სასულიერო, ინკვიზიციური მართლმსაჯულებისთვის.

არ არსებობს დანაშაულისა და სასჯელის საყოველთაო და ზუსტი კლასიფიკაცია. ჩ. ბეკარია აღნიშნავს: “სხვადასხვა ხალხების ისტორიისა და კოდექსების კითხვაში ჩაფლული ფილოსოფოსი აღმოაჩენს, რომ კანონმორჩილი მოქალაქისა და დამნაშავეს ნაკლისა და ღირსების ცნება იცვლებოდა საუკუნეთა განმავლობაში. ერთი საუკუნის მისწრაფებანი ხშირად ქმნის საფუძველს შემდეგი საუკუნეების მორალისათვის” [3, 85]. შესაბამისად, კანონმდებელმა უნდა დაადგინოს მხოლოდ ძირითადი ფარგლები, რათა ყველაზე მძიმე დანაშაულების ჩამდენთ არ შეეფარდოთ მსუბუქი სასჯელები. მაგალითად ისლამურ სასულიერო სამართალში შვიდ წლამდე ასაკის ადამიანი დასჯას არ ექვემდებარება, შვიდი წლის შემდეგ სრულწლოვანებამდე შეიძლება დაექვემდებაროს მხოლოდ აღმზრდელობით ღონისძიებებს და სრულწლოვანების შემდეგ ისჯება დამნაშავე სისხლის სამართლის წესით. თანაც, სიკვდილით დასჯა მიესჯება მხოლოდ შვიდი ყველაზე მძიმე დანაშაულისათვის. დანარჩენ შემთხვევაში, სასჯელისა ზომისა და ხასიათის გადაწყვეტა სასამართლოს საქმეა.

სასჯელის თეორიის განვითარებაში დიდი როლი ითამაშა სხვადასხვა კრიმინოლოგიურმა თეორიამ.

სასჯელი უნდა იყოს არა დანაშაულის, არამედ დამნაშავის შესაფერისი, რომლის ქცევა დეტერმინირებულია ბუნებრივი ფსიქოფიზიკური დეფექტებით, ან მისი ცხოვრების არახელსაყრელი სოციალური პირობებით. ამ შეხედულების თანახმად, სასჯელის მიზანია დამნაშავის შეცვლა მის ფსიქოლოგიურ მდგომარეობასა და სოციალურ გარემოზე ზემოქმედების გზით. ანუ ამ კონცეფციაში მთავარია ადამიანის დამნაშავეობრივი მდგომარეობის გაგება. ზემოხსენებული თეორიის წარმომადგენელი იყო ჩ. ლომბროზო, მან 1876 წელს გამოსცა წიგნი “დამნაშავე ადამიანი”, რომელშიც დაამკვიდრა დამნაშავის ბიოლოგიური ტიპის არსებობა. ე. ფერი თვლიდა, რომ არსებობენ სოციალურად საშიში ინდივიდები, რომელთა წინააღმდეგ აუცილებელია სოციალურად სასარგებლო სანქციების გამოყენება, გაჩნდა “ანტი-სოციალური პიროვნების” ცნება. ამ თეორიით, სასჯელის მთავარი მიზანია არა საზოგადოების დაცვა, არამედ მისი გაუმჯობესება პიროვნების “სოციალიზაციის” გზით. მისაღები სოციალური გარემოებების შექმნით, ადამიანის “საშიში მდგომარეობის” შემსუბუქებით, თითქოსდა, შესაძლებელი იყო დანაშაულთა აღმოფხვრა. [6. 1]

ზემოაღნიშნულმა თეორიამ მიიღო სხვადასხვა დასახელება. ერთ-ერთი იყო სპეციალური გაფრთხილების თეორია. ამ შემთხვევაში, სასჯელის მიზანია, როგორც პროტაგორე ამბობდა, “მრუდე ხის გასწორება”. დამნაშავე გაიგივებულია ავადმყოფთან, რომელსაც უნდა უმკურნალონ საბოლოო გამოჯანმრთელობამდე, გამოსწორებამდე. სამართლიანობის ცნება აქ მეორე პლანზე გადადის, აქცენტი კეთდება მიზანშეწონილობაზე. პოზიტივიზმის ეპოქაში ამ თეორიას მრავალი მხარდამჭერი გამოუჩნდა. მისი ძირითადი პრინციპები ასეთია: ა) “პიროვნული თავისუფლების” უარყოფა არა ბიოლოგიური დეტერმინიზმისა და სოციალური დარვინიზმის მსგავსად, არამედ, უარყოფა ადამიანის, როგორც ფორმალური, ისე აბსტრაქტული უფლებებისა; ბ) დანაშაულის გაგება, როგორც სოციალური და ფსიქოლოგიური მოვლენის, რომელიც უნდა გამოიძიონ კონკრეტულ რეალობასთან და პიროვნებასთან მიმართებაში; გ) დასჯა წყვეტს არა უფლებათა აბსტრაქტული აღდგენის ან სამართლიანობის მიღწევის, არამედ დანაშაულის საფრთხისა და რეალური ზიანისაგან გათავისუფლების საკითხს; დ) დანაშაულის საწინააღმდეგო მეთოდების არჩევისას მთავარი კრიტერიუმია - მისი საშიშროება; ე) პასუხისმგებლობის გრძნობა არამხოლოდ ინდივიდისა საზოგადოების წინაშე, არამედ საზოგადოებისა ინდივიდის მიმართ; ვ) კრიმინოლოგიური ანთროპოლოგიისა და სოციოლოგიის მონაცემებზე დაყრდნობა.

“სპეციალური გაფრთხილების” თეორიას აქვს როგორც ძლიერი, ისე სუსტი მხარეები. როგორც ემპირიულმა გამოკვლევებმა აჩვენა, არ არსებობს მკვეთრი პიროვნული განსხვავებანი დამნაშავეებსა და უდანაშაულოებს შორის, რეციდივის შესწავლამ კი აჩვენა, რომ დამნაშავეობის ხარისხი არ იკლებს გარეგან ფაქტორებზე ზემოქმედების შემთხვევაშიც.

“სპეციალური ზემოქმედების” ზომების აბსოლუტიზაციას მივყავართ დამნაშავეზე ძალაუფლების გაუმართლებელ გაფართოებამდე, იმ საბაზით, რომ ამით დამნაშავე გამოსწორდება. ეს თეორია ორაზროვანიცაა, რადგან ჰუმანიზმის ნიშნით, შეიძლება იმალეობდეს ადამიანში პიროვნების ჩაკვლის მცდელობა, მისი ღირსების დამცირება, ელემენტარული ადამიანური უფლებების წართმევა, რომელიც ავითარებს ადამიანს, როგორც პიროვნებას. ეს სისტემა ეფექტურად იმუშავებს მხოლოდ მაშინ, როცა მასში ჩაებმება დამნაშავის მთელი გარემოცვა, რაც მეტად აბსურდულია. ამ კონცეფციას აქვს ინდივიდის სტიგმატიზაციის, დამნაშავის დისკრედიტაციის ტენდენცია. სასჯელის სიმძიმე უნდა იყოს დანაშაულის სიმძიმის შესაფერისი და შემდეგ უკვე - დარღვეული ინტერესების შესაბამისი.

სპეციალური გაფრთხილების თეორიის თანახმად, სასჯელს აქვს სამი ძირითადი მიზანი: გამოსწორება, დაშინება და გაუვნებელყოფა. ამ მიზნებს შეესაბამება დამნაშავეთა სამი ტიპი:

ა) რეციდივისტები, გამოუსწორებელი დამნაშავეები. მათგან საზოგადოებამ თავი უნდა დაიცვას განეიტრალების პრინციპით: სიკვდილის მისჯით ან უვადოდ თავისუფლების აღკვეთით; ბ) დამნაშავეები, რომელნიც მიდრეკილნი არიან დანაშაულისკენ, მაგრამ დანაშაული მათი მეორე ბუნება ჯერ არ გამხდარა და საჭიროებენ გამოსწორებას. ამ მიზნით მათთვის უნდა დაინიშნოს თავისუფლების აღკვეთა; გ) შემთხვევითი დანაშავეები, რომლებიც რეციდივს ვერ ჩაიდენენ. მათ მიმართ საჭიროა ენერგიული ჩაგონება, დამაშინებელი ზომების გამოყენება [8].

ზემოგანხილულ თეორიათა შეჯამებით შეიძლება ითქვას, რომ სასჯელი სინამდვილის ფსიქოფიზიკური და სოციალური მოვლენაა, რომელიც იწვევს რეალურ, ემპირიულად ფიქსირებულ შედეგებს. მეორე მხრივ, იგი იურიდიული ცნებაა, მიმართული სამართლიანობის განხორციელებისა და აბსტრაქტული იურიდიული არსის აღდგენისკენ [9].

სასჯელის თეორიამ ხანგრძლივი ევოლუციის პერიოდი განვლო, რომლის გამავლობაშიც იცვლებოდა დანაშაულისა და სასჯელის ცნებები, სასჯელის სახეები და მიზნები. თანამედროვე ცივილიზებული სამყაროს სახელმწიფოთა უმრავლესობა აღიარებს სასჯელის შემდეგ მიზნებს: სამართლიანობის აღდგენას, დანაშაულის თავიდან აცილებასა და დამნაშავის რესოციალიზაციას. ზოგიერთ შემთხვევაში ამას ემატება დამნაშავის იზოლაცია, საზოგადოებისთვის მისი საშიშროების გამო.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით აღიარებულია სასჯელის შემდეგი მიზნები: სამართლიანობის აღდგენა, ახალი დანაშაულის თავიდან აცილება და დამნაშავის რესოციალიზაცია.

სამართლიანობის აღდგენა გულისხმობს ჩადენილი დანაშაულისათვის შესაბამისი სასჯელის დანიშვნას, რომელიც არ დატოვებს უსამართლობის განცდას დამნაშავის, დაზარალებულისა და საზოგადოების თვალში. პრევენცია მიზნად ისახავს დანაშაულის თავიდან აცილებას ზოგადად და კონკრეტული დამნაშავის მიმართ, დანაშაულის მსხვერპლის რაოდენობის შემცირებას. ეს არის ხელისუფლების მიერ გატარებული ღონისძიებები, რომელიც მიმართულია დანაშაულებრიობის კოეფიციენტის კლებისკენ, კანონმდებლობის ცხოვრებაში გატარებისა და სისხლის სამართლის კანონმდებლობის განმტკიცებისაკენ.

საქართველოში სამართლიანობის აღდგენის მიზანი არ ხორციელდება, რადგან კანონმდებლობა შორს დგას რეალური ცხოვრებიდან, არ ითვალისწინებს მოსახლეობაში არსებულ სოციალურ და კრიმინოლოგიურ ფაქტორებს. ხშირ შემთხვევაში, სასამართლო ნიშნავს ერთსა და იმავე სასჯელს სხვადასხვა საზოგადოებრივი საშიშროების მქონე დანაშაულთათვის. (მაგ. მკვლელობისა და ეკონომიკური დანაშაულისთვის, რომელიც თავისი ბუნებით ნაკლები საზოგადოებრივი საშიშროების მატარებელია). შეიძლება გარკვეული კატეგორიის დანაშაულისა და დამნაშავეთა წრის გამოყოფაც. მაგ. ე.წ. თაღლითობაში ბრალდებულნი, როგორც წესი, არიან ოჯახის დიასახლისები, რომელნიც სოციალური პირობების გამო იძულებულნი არიან ოჯახი არჩინონ და კანონის დარღვევით მოიპოვონ საარსებო სახსრები.

ჩადენილი ქმედებისათვის, რა თქმა უნდა, პასუხისმგებლობას ვერავინ უნდა აარიდოს თავი, მაგრამ სასჯელის ინდივიდუალიზაციის პრინციპი სისხლის სამართალში ნიშნავს, რომ იგი უნდა დაინიშნოს დამნაშავის პიროვნების, ოჯახური და სოციალური მდგომარეობისა და დანაშაულის გარემოებათა გათვალისწინებით.

სასჯელის გამკაცრება დანაშაულის თავიდან აცილებას არ იწვევს. ამბობენ, თითქოს ჩვენს ქვეყანაში სასჯელის გამკაცრების შედეგად დანაშაულობის მაჩვენებელი შემცირდა,

პატიმართა რიცხოვნობის ზრდა კი საპირისპიროს ამტკიცებს. (ან გამოდის, რომ უდანაშაულო ადამიანები არიან მსჯავრდებულნი).

სასჯელის გამკაცრება იწვევს შიშს საზოგადოებაში და არა პასუხისმგებლურ დამოკიდებულებას, რომელიც ყველა მოქალაქეს უნდა გააჩნდეს კანონის, სახელმწიფოსა და სხვა თანამოქალაქის მიმართ. ამიტომ პრევენციის მიზანი მკაცრი სასჯელით არ მიიღწევა. უნდა აღდგეს სასჯელის ჩათვლის პრინციპი, რადგან შეკრების პრინციპი სამართლიანობის მიზანს უარყოფს, ხოლო დამნაშავეს რესოციალიზაცია საერთოდ შეუძლებელი ხდება ხანგრძლივი დროით საზოგადოებისაგან იზოლაციის გამო.

რესოციალიზაციის მიზნის განხორციელებას ხელს უშლის პენიტენციალური სისტემა. დამნაშავე მძიმე მდგომარეობაშია პატიმრობაში ყოფნისას, ამას ემატება ოცდაოთხსაათიანი პაემანი, რომელზეც მნახველთა წრე შეზღუდულია და შვილებიდან მხოლოდ ერთი დაიშვება სანახავად. უფრო მძიმე მდგომარეობაა სოციალურად დაუცველი ოჯახების შემთხვევაში, რომელთაც უნდა შეინახონ თავისი პატიმარი. გარე სამყაროსთან კონტაქტის უქონლობა ან ასეთი ხანმოკლე ურთიერთობა საერთოდ ჩამოაშორებს დამნაშავეს საზოგადოებას. სასჯელის მოხდის შემდეგ კი იგი აბსოლუტურად ზედმეტია ყველასათვის, მას აქვს დამნაშავეს იარლიყი და უჭირს ცხოვრების გაგრძელება, დასაქმება, ვერ იმკვიდრებს საკუთარ სოციალურ ადგილს.

რეალურად ასამოქმედებელია არასრულწლოვან კანონდამრღვევთა მედიაციისა და განრიდების პროგრამა, რათა არასრულწლოვანი არ მოწყდეს ოჯახს, სწავლას, საზოგადოებას და მოერიდოს წრეს, რომელიც მასზე მავნე ზეგავლენას ახდენს. ამ პროგრამის მთავარი მიზანია არასრულწლოვნის მიერ თავისი დანაშაულისა და იმ ზიანის გაცნობიერება, რომელიც მან სხვას მიაყენა, მასში პასუხისმგებლობის გრძნობის აღზრდა და არა დასჯა. იგი არ უნდა მოხდეს ციხეში სხვა დამნაშავეთა გარემოცვაში, რამაც შეიძლება მისი მომავალი შეცვალოს.

სასჯელის მიზნების განხორციელებისას არ უნდა დაგვავიწყდეს მთავარი: ნებისმიერი დამნაშავე არის საზოგადოების წევრი, მას აქვს დაბადებითი უფლებები და მის მოქმედებაზე პასუხისმგებლობა საზოგადოებასა და სახელმწიფოსაც ეკისრება. ყოველი ადამიანი არ არის დაბადებით დამნაშავე, მას ცხოვრების გარკვეულ ეტაპზე სხვადასხვა გარემოებანი უბიძგებს დანაშაულისაკენ. შესაძლოა, იგი გარკვეულმა ზემოქმედებამ შემოაბრუნოს მისთვის და საზოგადოებისათვის სასარგებლო ცხოვრებისაკენ. ამისათვის სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ადამიანის ღირსეული არსებობისათვის აუცილებელი პირობები, ხოლო დამნაშავესთვის განახორციელოს გარკვეული პროგრამა, რომელიც მის რეინტეგრაციას ხელს შეუწყობს. საზოგადოება კი უნდა იყოს შემწყნარებელი.

სასჯელი უნდა იყოს დაშინებისა და იძულების საშუალება, მაგრამ მისი მიზანი არ არის საყოველთაო შიშისა და ტერორის დანერგვა. დამნაშავე თავისი ქმედებისათვის არ უნდა დაიტანჯოს, მან პასუხი უნდა აგოს დაზარალებულის, საზოგადოებისა და ნებისმიერი ინსტანციის წინაშე, რომლის მიმართაც პასუხისმგებლობა აკისრია.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. *ფილოსოფიური ძიებანი* ტ. III. 1999. თბილისი: საქართველოს ფილოსოფიურ მეცნიერებათა აკადემია.
2. მეტრეველი ვ., დავითაშვილი გ. 2002. *პოლიტიკურ და სამართლებრივ მოძღვრებათა*

ისტორია. თბილისი.

3. Беккариа Чезаре. *О преступлениях и наказаниях*
<http://www.gumer.info/bogoslov-Buks/Philos/Bekkar/-02.php>
4. Ансель М., Крылова Н., Серебренникова А. Новая социальная защита. *Уголовное право зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии)*
<http://www.gumer.info/bogoslov-Buks/Philos/Bekkar/-02.php>
5. Кант И. *Критика практического разума*
<http://www.gumer.info/bogoslov-Buks/Philos/kant/chtozn.php>
6. . Ч. Ломброзо <http://www.gumer.info/bibliotek-Buks/Pravo/encikl-yurista/1138.php>
7. Лейст О. *История политических и правовых учений*, глава 15. Политические и правовые учения классиков немецкой философии.
8. <http://en.wikipedia.org/wiki/Main-Page>
9. <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php>
10. სისხლის სამართლის კოდექსი. 2011. თბილისი.

Maizer Chankseliani
Grigol Robakidze University

Goals of Punishment in the Theory of Punishment Evolution

Why does a person commit a crime? - This is the question which is haunting humanity for a long time but the final answer has not been found yet. A person alters through the time and space, his mentality changes with the development. He is trying to achieve more and his status is no longer satisfying him.

The crime fiction increases together with the humankind and the methods of its realization also changes. The crime seems to have an incredible ability of mutation and the society struggles against it from the time immemorial. The problem of crime and punishment existed since the ancient civilizations. The first written codes of the law were designed by Sumerians; another important early code was Hammurabi's Code as well as the Law of the Twelve Tables.

Speaking about a penalty very interesting is the fact how it was perceived by the society at various stages of the human development. The concept and objectives of punishment experienced huge changes since the Talion principle until our Epoch.

The development of the contemporary Criminal Law emerged in the eighteenth century when European countries adopted similar legislation, defined the concept of criminal acts, signs and objectives. Police services were established namely for its assurance.

Before that, each country individually defined the purposes of punishment, to which scientists had different, sometimes even contradictory views. These theories have experienced the evolution in accordance with the human development and change of priorities. They established contemporary goals of criminal punishment which was reinforced in the Criminal Law.

In the theory of punishment its goals are the main topic of debate. In the literature the views on this subject are divided into two major directions. The first direction considers the crime in the past and its main purpose is recognized the revenge to restore the justice. According to other direction, punishment should be forward-directed, because it is caused by crime and it is government's response directed to the future to prevent the crime.

In the theory of punishment various concepts discuss the phenomenon of punishment differently. It can be divided into two theories: absolute and relative theories.

The absolute theory is based on the vengeance. The person who has injured another person receives the same injury in compensation. Ancient people believed that a fault could be redeemed by confessing to god. The crime caused the rage of god. Thus, the purpose of punishment was to judge the offender and avoid the anger of god towards the whole the nation.

In the middle ages the inquisition aimed to save the offender's soul. Torturing the criminal, inquisitors believed that beating the body would expiate his/her blame.

The vengeance was the main principle in the retributivist philosophy. Wrongdoers should be forced to suffer because they have forced others to suffer. Robbing or murdering somebody means that you are robbing or murdering yourself. Depending on the retributivist, the crime's level of severity might be determined by the amount of harm, unfair advantage or moral imbalance the crime caused.

In the 19th century, philosopher Immanuel Kant wrote in the *Metaphysical Elements of Justice* of retribution as a legal principle: "Judicial punishment can never be used merely as a means to promote some other good for the criminal himself or for civil society, but instead it must in all cases be imposed on him only on the ground that he has committed a crime." Immanuel Kant regards punishment as a matter of justice. He states that if the guilty are not punished, justice is not done.

In Hegel's philosophy the crime was rejection of justice, so the punishment should reject the crime. He gave the punishment public nature which had the aim to restore the absolute justice.

According to other theorists, retribution against a wrongdoer is justified to protect the legitimate rights of both society and the offender. Society shows its respect for the free will of the wrongdoer through punishment. Punishment shows respect for the wrongdoer because it allows an offender to pay the debt to society and then return to society, theoretically free of guilt and stigma.

Proportionality requires that the level of punishment be scaled relative to the severity of the offending behaviour. However, this does not mean that the punishment has to be equivalent to the crime. A retributive system must punish severe crime more harshly than minor crime, but retributivists differ about how harsh or soft the system should be overall.

For retributionists, punishment is backward-looking and strict for punishing crimes according to their severity.

The deterrence is the use of punishment as a threat to deter people from crime. Deterrence can be divided into two separate categories:

General or indirect deterrence focuses on general prevention of crime by making examples of specific deviants. The individual actor is not the focus of the attempt at behavioral change, but rather receives punishment in public view in order to deter other individuals from deviance in the future. The argument that deterrence, rather than retribution, is the main justification for punishment is a hallmark of the rational choice theory and can be traced to Cesare Beccaria whose well-known treatise "On Crimes and Punishments" (1764) condemned torture and the death penalty. He claimed that punishment should affect a criminal's soul more than his/her body.

Major rationale for punishment is denunciation. Under the denunciation theory, punishment should be an expression of societal condemnation. The denunciation theory is a hybrid of utilitarianism and retribution. It is utilitarian because the prospect of being publicly denounced serves as a deterrent. Denunciation is likewise retributive because it promotes the idea that offenders deserve to be punished. It is a fact that the most severe punishment threat cannot stop from committing the crime. The offender hopes to avoid the punishment.

The new social deffence is formulated as follows: 1) to protect the society from crime not the criminal; 2) to neutralize the threat not to punish; 3) to respect the fundamental rights of people, maintain legal guarantees, train the social responsibility; 4) to study the individual circumstances of crime.

In the epoch of humanism, the French revolution established new priorities in the theory of justice: the Rule of Law; Respect for individual liberty.

Specific deterrence focuses on the individual in question. The aim of these punishments is to discourage the criminal from future criminal acts by instilling an understanding of the consequences.

Incapacitation is considered by some to be a subset of specific deterrence. Incapacitation aims to prevent future crimes not by rehabilitating the individual but rather from taking away his/her ability to commit such acts.

Some criminological theories played the significant role in the theory of punishment.

The punishment should be appropriate not to the crime but to criminal whose action is determined by natural psychophysical defects, unfavorable living conditions. So the aim of punishment is to change the offender influencing his/her phsicological and social conditions.

In the theory of special deterrence the offender is equal to unhealthy; he/she should be treated until the final recovery. The theme of justice moves to the second plan. Its principles are: understanding the crime as a social and psychological event which should be invastigated with regard to the concrete reality and person; punishment solves not the restoration of abstract human rights or justice, but the prevention of threat of crime or its real damage; selecting crime prevention methods, the major criteria is its threat; not only an individual's responsibility to society, but the society's responsibility to the individual; considering the data of criminological anthropology or sociology.

In the theory of special deterrence the main purposes of crime are: Correction of the offender; Denunciation; Neutralization. Tree types of offender correspond to these purposes:

- 1) Recidivists, who should be isoated and incapacitated with death penalty or life imprisonment;
- 2) Criminals, who are disposed to commit the crime, but crime is not their second nature. Criminals are put in jail so that they will learn the consequence of their actions;
- 3) Incidental criminals, who cannot commit the recidive. The education or therapy will lead to better result that punishment.

It has been argued that deterrence is ineffective at achieving its ultimate goal. Critics of the specific deterrence argue that offenders do not pause to consider the possible punishment for a crime they are about to commit, especially in the heat of the moment.

The theory of evolution of punishment has been developing for a long time. The definition and aims of punishment was constantly changing. Contemporary world's major countries recognize the following aims of punishment: restore the justice, new crime prevention and offender resocialization.

The punishment in the criminal code of Georgia is defined as follows: The state compulsory measure set by the court verdict for a criminal who aims to restore the justice, new crime prevention and offender resocialization.

To restore the justice means appropriate penalty for the crime which will not make the sense of injustice for the criminal, the victim and the society. The prevention means the attempt to reduce victimization and deter crime and criminals. It is applied specifically to efforts made by governments to reduce crime, enforce the law, and maintain criminal justice.

Resocialization means to re-integrate the criminal. People are not permanently criminal. It is possible to restore a criminal to a useful life, to a life in which they contribute to themselves and to society. A goal of rehabilitation is to prevent criminal recidivism. Rather than punishing the harm out of a criminal, rehabilitation would seek, by means of education or therapy, to bring him into an attitude which would be helpful to society, rather than be harmful to society. This theory of punishment is based on the notion that punishment is to be inflicted on an offender so as to reform or rehabilitate him/her so as to make his/her re-integration into society easier.

Rehabilitation theories present the following deficiencies:

First, there is no sound scientific research to determine how different individuals react to the same rehabilitating methods.

Second, rehabilitation may depend more decisively on an individual's psychological background, hence on his/her particular motives to commit crimes than on the rehabilitating methods or philosophy.

Third, a rehabilitation program may prove to be complex to be successfully implemented in most countries.

Delinquency prevention is the broad term for all efforts aimed at preventing youth from becoming involved in criminal or other antisocial activity. Increasingly, governments are recognizing the importance of allocating resources for the prevention of delinquency. Because it is often difficult for states to provide the fiscal resources necessary for good prevention, organizations, communities, and governments are working more in collaboration with each other to prevent juvenile delinquency.

The restoration of justice is not realized in Georgia, because the legislation is far from reality, does not provide criminological or social factors. Often the court appoints one and the same punishment for the offense with a variety of public threat.

Nobody should avoid responsibility for committed acts, but individualizing the punishment means to appoint the punishment considering the personality of the offender, family and social situation and the circumstances of the crime.

Severe punishment does not lead to prevention for crime. It is said that in our country crime has been reduced as a result of stricter punishment, but Increase in the number of prisoners, claims the opposite.

Severe punishment causes fear in the society and not the accountable attitude that all citizens should have towards

the law, the state and other citizens. Thus, the aim of prevention cannot be reached by the stricter punishment. The counting principle of punishment should be restored because the gathering principle refuses the aim of restoration of justice; the resocialization of the offender is impossible because of long-term isolation from the society.

The penitentiary system prevents from resocialization. An offender is in bad conditions in prison, in addition to this is 24 hour appointment and the visitor's identity is limited. The absence of contact with the outside world or this short-time contact will remove an offender from society at all. After serving his/her sentence, he/she is unnecessary for everyone. He/she has the label of a criminal, cannot have a normal life, cannot find a job, cannot find his /her social place. Thus, there should exist a certain mechanism to help these people, some government programs.

Implementing the aims of punishment, we should not forget that the criminal is the member of society, has the fundamental rights and the society and government are responsible for his/her actions as well. Every human is not a criminal from birth, different circumstances pushe him/her to commit a crime; so some influence could turn him/her to a useful life for him/her and for society. The government should make efforts and the society should be more tolerant.